

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

4 februari 2009

GEDACHTEWISSELING

over de werking van Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo)

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Sabine Poleyn**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de heer Paul Delva, de dames Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Ludwig Caluwé, Jos De Meyer, mevrouw Vera Jans, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de heer Peter Coenen, directeur Vlajo	4
2. Toelichting door mevrouw Anne-Lise Cuypers, pedagogisch adviseur Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs (VVKSO).....	10
3. Conclusie door de heer Peter Coenen.....	11
4. Vragen en opmerkingen van de leden	12
5. Antwoorden van de heer Peter Coenen en mevrouw Anne-Lise Cuypers	15
Bijlagen.....	21

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie hield op 22 januari 2009 een gedachte-wisseling over de werking van Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) met mevrouw Anne-Lise Cuypers, pedagogisch adviseur VVKSO (Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs) en de heer Peter Coenen, directeur Vlajo.

1. Toelichting door de heer Peter Coenen, directeur Vlajo

De heer Peter Coenen: Mijnheer de voorzitter, ik dank deze commissie voor de uitnodiging. We kijken uit naar een boeiende gedachtewisseling. Ik wil het niet enkel over de werking van Vlajo hebben. Ik wil dit opentrekken naar de nood aan ondernemingszin in de scholen. Vlajo is een van de instrumenten om hier al van op de schoolbanken in te voorzien.

Ik heb het genoeg mevrouw Cuypers aan mijn zijde te hebben. Mevrouw Cuypers is leerkracht en pedagogisch adviseur. Ze is een van de boegbeelden van het ondernemerschap in het onderwijs in Vlaanderen. Vorig jaar heeft ze van de wereldwijd actieve organisatie Junior Achievement Young Enterprise (JA-YE), waar Vlajo deel van uitmaakt, de zilveren medaille voor beste leerkracht gekregen. Dit betekent iets. JA-YE bereikt wereldwijd zeven miljoen studenten. Na een leerkracht uit de Verenigde Staten, heeft een Vlaamse leerkracht de tweede plaats behaald. We zijn hier fier op.

De titel van onze uiteenzetting – ‘Er gaat ondernemend talent verloren in het onderwijs’ – is een beetje stout. Om dit meteen duidelijk te maken, nodig ik alle aanwezigen uit even te kijken naar een reportage die Kanaal Z over een van onze wedstrijden heeft gemaakt. Naar analogie met de zoektocht naar de manager van het jaar of de ondernemer van het jaar, zoeken wij de miniondernemer van het jaar. In dit geval gaat het om SBP (Small Business Projects) of om de miniondernemer van het jaar in het hoger onderwijs. De reportage van Kanaal Z maakt deel uit van de bekende reeks ‘Trends Gazellen’. Kanaal Z vond het nuttig hierin enige aandacht aan de jeugd te schenken. *(De reportage, oorspronkelijk uitgezonden op Kanaal Z, wordt vertoond)*

Dames en heren, het is ons niet te doen om al die producten, maar om de competenties die de studenten verwerven in deze leertrajecten en in de minionderne-

ming of SBP's. Wij stellen vast dat we in Vlaanderen talent te over hebben. U ziet op het scherm en in de bundel Margot, 7 jaar, freelancedromer en -ontwerper; Steven, 12 jaar, selfmanager; Ellen, duurzaam ondernemer; Annemarie, de durver en initiatiefnemer in de minionderneming en een student uit het hoger onderwijs. Dit talent willen wij met onze Vlajo-programma's verder kneden.

– Maatschappelijke wens of noodzaak?

Is Ondernemerschapsonderwijs (O&O) een maatschappelijke wens of een noodzaak? De economische realiteit stelt dat nog scherper. Hoe kunnen we de Vlaamse levensstandaard waarborgen? Zullen onze kinderen over twintig, dertig jaar diezelfde standaard nog kunnen genieten? Hoe kunnen we dat realiseren? Wij willen de jongeren meegeven dat die levensstandaard niet uit de lucht komt vallen, dat daar iemand voor gewerkt heeft. Wij verwachten dat ook van hen als ze over tien, twintig jaar middenin het arbeidsproces zitten en economische beslissingen nemen.

Andere factoren zijn de explosieve ontwikkeling van de demografie en de teruglopende tewerkstellingsgraad.

De bedrijven vechten om getalenteerde jongeren, dat noemen we de ‘war on talent’. Dat heeft soms negatieve neveneffecten: jongeren gaan jobhoppen en de arbeidsvoorwaarden tegen elkaar uitspelen. Wellicht is dat nu met de economische crisis wat bekoeld.

Wij streven naar entrepreneurship en starten daarmee al in het lager onderwijs en zelfs in de derde kleuterklas. Daar spreken we niet over ondernemerschap maar over creativiteit. Vlajo deelt aan het einde van het academiejaar geen ondernemingsnummers voor een zaak uit. Dat is niet onze roeping. Wij zijn attitudewerkers. Wij streven ook naar intrapreneurship: waar men ook terecht komt in het arbeidsproces, kan men ondernemend zijn. Er bestaan ook ondernemende ambtenaren, leerkrachten en parlementsleden. Wij willen aanleren dat jongeren werk maken van hun talenten, in welke baan dan ook. Iedereen heeft talenten. Jongeren stellen de vraag wat zij kunnen winnen: wat kan het bedrijf voor mij doen? We draaien dat ook om. Wij stellen ook de vraag: wat kan jij doen voor de gemeenschap? Wat is jouw bijdrage in het grote raderwerk van de organisatie of het bedrijf waar je later in zal terechtkomen?

De O&O-beweging, door ons gemakkelijkheidshalve ondernemerschap-onderwijs genoemd, is een vrij

nieuwe term in Vlaanderen. U zult hem steeds vaker tegenkomen. Die O&O-beweging is onomkeerbaar. Vlajo startte in de jaren negentig als een pionier. Scholen stonden toen nog niet open voor ondernemerschap. Het had een bijklank, het was iets vies, het was milieubelastend, het was zwartwerk enzovoort. Dat is het dus niet. Wij leren jonge mensen hun talenten te ontdekken en te oefenen. De O&O-beweging is een tendens en zal zich verder zo ontwikkelen.

Uit de bekende studie 'Ondernemerschap in België en Vlaanderen' van de Vlerick Leuven Gent Management School blijkt dat België en ook Vlaanderen qua ondernemerschap voor verschillende jaren aan de staart bengelen. Daarom moeten al op de schoolbanken de kiemen gelegd worden. We moeten jongeren ervan bewust maken dat ze zelf voor een eigen zaak kunnen kiezen. Ze moeten dat natuurlijk niet allemaal doen, maar het kan een beroepskeuze zijn.

In zijn studie van begin 2008 zegt professor Hans Crijns dat hogere studies het ondernemerschap tegengaan. Hoger onderwijs zou dodelijk zijn voor het ondernemerschap, voor de creativiteit en het innovatief denken. Met ons kwalitatief onderwijs moeten we daar wat kunnen aan doen.

De overheid is zeer actief op dit vlak. Zowel minister Patricia Ceysens als minister Frank Vandenbroucke nemen initiatieven zoals brugprojecten en proeftuinen. Beide ministers willen het onderwijs klaarmaken en bevragen het onderwijs om meer programma's aan bod te laten komen.

Academisch onderzoek bevestigt dat O&O werkt. Er is ook uitgebreid Europees onderzoek verricht. O&O heeft effect op de competentieontwikkeling bij jongeren en op de intentie om een eigen zaak te starten. Competentieonderwijs is een feit vandaag. Drie, vier jaar geleden kwamen we zelden leerkrachten tegen die spraken over competenties; vandaag is het meer dan een modewoord.

De mensen zijn er inhoudelijk sterk mee bezig. Er is ook een Europese beweging. Die heet Junior Achievement Young Enterprise Europe. Als je op google 'Vlajo' intypt, komt je op de Vlaamse site. Tik je Junior Achievement in, kom je op de Europese site. Wat we in Vlaanderen doen, doen we niet op een eiland. Er is een Europese beweging en een wereldor-

ganisatie. In Europa is die zeer dynamisch, met veertig landen en een bereik van 2,7 miljoen studenten.

Wil je reële maatschappelijke effecten bereiken, dan moet je veel meer studenten bereiken. Daaraan zijn enkele randvoorwaarden verbonden. We spreken over het vormen en kneden van jongeren. Dat moet zeer kwaliteitsbewust gebeuren. We hebben momenteel 1000 leerkrachten die elke dag begaan zijn met die kwaliteit. Willen we meer studenten bereiken, dan moeten we ook veel meer leerkrachten aanspreken en ervoor zorgen dat ze de begeleiding vanuit een bepaald pedagogisch comfort kunnen waarmaken.

Wat is ondernemingszin? Vlajo wil jongeren prikkelen tot ondernemingszin. Wij zien dat in de breedste zin van het woord. Het is dus niet de bedoeling om alle jongeren richting een eigen zaak te sturen, maar wel om ze bewust te maken van hun talenten en eigen kunnen. Het gaat vooral over hun geloof in het eigen kunnen.

Wij hebben veel minionondernemingen in het beroepssecundair onderwijs (bso). Wij werken daar op geloof in eigen kunnen en zelfrespect. Deze jongeren hebben vaak al gehoord dat ze niet zo goed zijn op school. In de miniononderneming ontdekken ze dat ze een product kunnen maken en het bovendien aan de man brengen. Een klant op de markt koopt bijvoorbeeld een product aan 10 euro. Verkopen heeft niemand deze jongeren ooit geleerd, maar toch. In dat proces ontdekken ze het geloof in eigen kunnen. Dat is de basis voor het verder ontwikkelen van eigen talenten.

– Drie dimensies van ondernemerschap

We splitsen het ondernemerschap op in drie dimensies. Het zakelijke ondernemerschap is de enge en gangbare definitie. Maar er is ook het sociale ondernemerschap. Ook in het verenigingsleven kun je creatief zijn. En als derde is er ook het persoonlijk ondernemerschap. De autonomie van de persoon telt. Reken niet altijd op de collectiviteit. Neem je lot in eigen handen. Je kunt dat. Iedereen kan dat.

We zijn de Koning Boudewijnstichting zeer dankbaar om dat onderscheid in Vlaanderen scherp te maken. Wat wij doen, staat boven elke ideologie. Je kunt niet tegen de talentenwerking zijn. Ik weet dat 'ondernemerschap' in Vlaanderen een geladen term is. In Angelsaksische landen spreekt men van 'entrepre-

neurship'. Dat dekt beter de lading. Wij zijn talentscouts.

- Buitenlandse voorbeelden: Schotland en Noorwegen

De Europese Commissie heeft miniondernemingen erkend als best practice in 2005 en roept alle lidstaten op om daar werk van te maken, met name om alle barrières weg te nemen die de ontwikkeling van ondernemerschap in het onderwijs in de weg zouden staan. Enkele landen hebben een beleid rond ondernemerschap en onderwijs of O&O ontwikkeld.

Het eerste voorbeeld is Schotland, wat vergelijkbaar met Vlaanderen. Schotland is de pionier. Al in de jaren negentig lanceerde de overheid 'Enterprise in Education'. Midden 2000 is dat verder gezet in een beleid. O&O-programma's moeten banden creëren tussen scholen en bedrijven in combinatie met didactische vernieuwing.

Dit gebeurt met enkele doelstellingen. De Schotse regering stelde voorop dat elke leerling in het basis- en secundair onderwijs jaarlijks recht heeft op 'enterprise activities'. Dat zijn contacten met ondernemingen, miniondernemingen en dergelijke. Alle scholen ontwikkelen lokale 'partnerships' met bedrijven en andere organisaties. Alle leraren moeten de kans krijgen om zich bij te scholen en verder te ontwikkelen op het gebied van O&O. Werkt dit? Ja, een GEM-analyse (global entrepreneurship monitor) geeft weer dat er een stijging is van de graad van ondernemerschap. Ook de evaluatie door leerlingen, leerkrachten en ouders is positief. Ondertussen is dat 'common good'. Voor de Schotse regering is ondernemerschap op de schoolbanken belangrijk.

Een ander voorbeeld is Noorwegen, qua schaal ook vergelijkbaar met Vlaanderen. In de jaren negentig stelde men daar een zeer laag niveau van ondernemerschap vast. In 2002 is de bal aan het rollen gegaan. In 2004 kwam er een strategisch plan. Drie ministers van de Noorse regering ondertekenden een plan met de initiële bedoeling dat Noorwegen nummer één zou worden op de wereldkaart als meest innovatieve land. Nadien is dat wat afgezwakt. De kiemen werden gelegd in het onderwijs, met een verandering van het onderwijssysteem: het starten van partnerships tussen scholen en bedrijven en de lancering van O&O-programma's op verschillende niveaus. Dat heeft geleid tot een grote omslag op tien jaar tijd. Noorwegen wordt als benchmark in Europa

beschouwd. Het aantal nieuwe ondernemingen is er zeer aanzienlijk gestegen. Mijn Noorse collega's zijn leidinggevend in onze beweging.

Maar ook in Vlaanderen heeft de klok zeker niet stilgestaan. De Vlaamse Regering heeft veel initiatieven genomen. Ik verwijs naar de brugprojecten economie-onderwijs, de Ondernemersklasseweek, Competento – virtueel kenniscentrum via SYNTRA, het Actieplan Ondernemend Onderwijs van minister Vandenbroucke, de omzendbrief 'attest bedrijfsbeheer', de nieuwe aangekondigde initiatieven door de minister van Onderwijs voor het einde van de legislatuur en de structurele initiatieven, zoals Vlajo. Vlajo wordt door de Vlaamse Regering substantieel ondersteund met jaarlijkse businessplannen. Dat gaat in stijgende lijn.

- KBS-studie 'Ondernemend leren en leren ondernemen'

In oktober 2007 heeft de Koning Boudewijnstichting (KBS) op vraag van de minister van Onderwijs een studie gemaakt. Het vormt een keerpunt voor de O&O-tendensen in Vlaanderen. Ik nodig u uit de pagina's 82 tot 88 van het rapport te lezen. Als we naar het Noorse voorbeeld Vlaanderen op de kaart willen zetten, kunt u daar lezen welke richtlijnen we moeten volgen, welke operaties en acties we moeten doorvoeren, wie de actoren zijn om dat beleid gestalte te geven. De KBS heeft zeer fundamenteel werk afgeleverd. Laten we hopen dat het niet in de onderste schuif verdwijnt.

De studie geeft een duidelijk kader aan om een proactief beleid te voeren en geeft aan wie de dynamische actoren zijn: scholen, hoger onderwijs, lerarenopleiding en het werkveld. Met het werkveld worden de professionele, interprofessionele organisaties en Vlajo bedoeld.

Er zijn twee suggesties die we uit de studie kunnen onthouden. De KBS stelt dat elke leerling in het lager en secundair onderwijs verscheidene malen zal participeren aan specifieke initiatieven gericht op de ontwikkeling van zakelijk, sociaal en persoonlijk ondernemerschap. Minstens een keer moet een intensief traject – miniondernemingen – gevolgd worden. In het hoger onderwijs zullen alle studenten gestimuleerd worden om tijdens de bacheloropleiding de competenties voor het persoonlijk ondernemerschap verder te ontwikkelen. Dat zijn beleidsrichtlijnen met verregaande consequenties. Als we willen dat elke

leerling minstens eenmaal per schooljaar een O&O-programma doorloopt, is de vraag wat daar de succesfactoren voor zijn. Hoe moeten we zorgen voor een gedegen ondersteuning door de leerkrachten?

– Vlajo-missie

Ik zal nu even dieper ingaan op Vlajo. Onze missie is studerende jongeren vroegtijdig vertrouwd maken met ondernemingszin. We zijn attitudewerkers. We willen bedrijven en scholen mobiliseren om tot een win-winsituatie te komen. We doen dat voor de duurzaamheid van welvaart en welzijn in Vlaanderen. De talentenkaart is eigenlijk een soort paspoort dat jongeren van in het basisonderwijs tot het moment dat ze afstuderen in het hoger onderwijs meedragen en waarin een aantal competenties waarin ze zich profileren worden aangekruist. De talentenkaart is geen rapport. Het is er wel een aanvulling van. Ze geeft een profielschets. Op dit moment gebeurt dat niet in het onderwijs. Dat is ook de reden waarom de talentenkaart een aanvulling kan zijn op het schoolrapport.

Vlajo is een talentenscout. De competenties worden gebundeld in vier groepen: de leiderschapsfactor, de communicatiefactor, de denkfactor en de performantiefactor (zie bijlage p. 23). Wat bijvoorbeeld de performantiefactor betreft, zien we dat jongeren in de minionderneming winnen op het vlak van doorzettingsvermogen, engagement en dat de resultaatgerichtheid en de verantwoordelijkheidzin zich ontwikkelt. Belangrijk is ook de communicatie: leren luisteren, samenwerken. We organiseren vele wedstrijden, maar geven geen individuele trofeeën. Groepswerk is zeer belangrijk. De jongeren moeten aandeelhouders uitnodigen, ze moeten die toespreken bij de startvergadering. Ze moeten leren verkopen enzovoort. Ze moeten besluiten nemen, knopen doorhakken, netwerken. Die competenties komen veelvuldig aan bod doorheen de programma's.

Een andere dia toont de 4D-pedagogie (zie bijlage p. 24). We starten dit jaar vanaf de derde kleuterklas. Dat is zinvol. Het is ook wetenschappelijk onderzocht. De programma's die zijn uitgewerkt, werden geëvalueerd en goed bevonden door het onderwijs en pedagogen. 4D staat voor Dromen, Doen, Durven, Doorzetten. Dat is onze definitie van ondernemingszin. We starten met 'dromen'. Laat kinderen breeduit dromen, lok ze uit hun schelp. Het programma heet dan ook de Droomfabriek. Er zijn mensen uit het bedrijfsleven die komen helpen, de droomcoaches. Dromen is dus de eerste fase.

Naarmate ze opschuiven in hun schoolloopbaan, steken we een tandje bij. De volgende D is 'doen'. Voor 10- tot 12-jarigen is er de minionderneming Kid@Bizz. Het zijn meestal projecten met een sociale dimensie, bijvoorbeeld animatie in een bejaarden-tehuis. Maar het gaat zeker om 'doen'. We kunnen dromen en blijven dromen, maar op een bepaald moment moet men 'doen'.

De volgende D is 'durven'. 'Durven' is de sector van het secundaire onderwijs. We nodigen je uit om je nek uit te steken. Stel: het product van je minionderneming zijn bedrukte T-shirts. Je moet die maken en verkopen. Dat betekent een startkapitaal verzamelen – gemiddeld 500 euro –, de bestelling plaatsen, verkopen. Lukt dat, dan is het goed. Lukt dat niet, dan is het ook niet erg. We bekijken wat er verkeerd is gelopen en we sturen het plan bij. Dat is durven, je nek uitsteken. Maar bij Vlajo mag je ook op je bek gaan. Je mag tegen de muur lopen. Er zijn voldoende controles en er is voldoende ondersteuning – de pedagogen, de leerkrachten, de mensen van Vlajo – om het in goede banen te leiden.

Dit alles komt samen in de D van 'doorzetten' in het hoger onderwijs. Doorzetten wil zeggen dat je een plan hebt en een doelstelling en dat je ervoor gaat. Het zal met hoogtes en laagtes zijn, maar we zullen onze doelstelling halen. We hebben een plan in onze SBP, we hebben hopelijk ook een persoonlijk plan. De vraag voor jongeren is: waar willen we over vijf jaar staan? Wat zijn mijn sterke competenties? Hoe zie ik mij intreden en evolueren op de arbeidsmarkt? Nu zeggen jongeren bij het afstuderen nog al te vaak dat ze nog niet weten welk soort werk ze gaan doen. Wij willen daaraan werken zodat studenten zich nog meer bewust worden van hun competenties.

Op dit moment bereiken we 26.000 studenten in ongeveer 2000 leergroepen met 800 leerkrachten. Vanaf dit jaar bieden we ook een programma van het Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kaderleden (VKW) aan, namelijk 'Ondernemers voor de klas'. Onze corebusiness waren de studentenbedrijven, de zeer intensieve programma's. Sinds de studie van de Koning Boudewijnstichting zijn we ons ervan bewust geworden dat minder intensieve programma's van twee uur per week ook zeer waardevol zijn als smaakmaker. Een minionderneming beslaat gemiddeld 120 uur per schooljaar, dat is vier uur per week. Dat is nog geen hoofdvak, maar het kan tellen. Wij zullen nu ook minder intensieve programma's aanbieden, die ook een bijdrage leveren tot het ontdekken van competenties.

We hebben 2000 leergroepen. Dat betekent dat we 1,5 miljoen studie-uren O&O aanbieden aan de scholaire curricula. Dat is heel wat. Hoe doen we dat? Er werken nu 28 mensen voor Vlajo, maar die kunnen dat niet alleen doen. We slagen erin om onze programma's te enten op de bestaande infrastructuur, zijnde het huidige onderwijs, bestaande klaslokalen en staande leerkrachten. We hadden evengoed vakantie-kampen kunnen organiseren, maar we doen het met bestaande infrastructuur wat economischer en kostenbesparend is. We streven er ook naar om O&O-programma's te integreren in de leerplannen. Dit lukt steeds meer. Het lukt zeer goed in het hoger onderwijs en in het lager onderwijs. In het secundair onderwijs is er nog wat werk aan de winkel. Maar bijvoorbeeld de leerplannen van het gemeenschapsonderwijs en het vrij onderwijs hebben miniondernemingen geselecteerd voor alle handelsklassen. Handelsklassen zullen dus moeten kiezen om een minionderneming op te starten.

– Audit Vlajo-programma's

Het plaatje is tot nu toe zeer kleurrijk, maar werkt het? De Vlaamse Regering heeft in 2006 aan de Vlerick Leuven Gent Management School een audit gevraagd over de programma's. We weten allemaal dat de Vlerick-boys kritische jongens en meisjes zijn. Ze zijn dus ook zeer kritisch tewerkgegaan. Ze namen 2000 tele-interviews af van de leerkrachten en de studenten maar ook van de vrijwilligers in het bedrijfsleven, de businesscoaches. De drie partijen bevestigen dat er verhoogde ondernemerscompetenties zijn, dat er een verhoogde ondernemingszin is. Er is een neutrale intentie om een zaak op te starten, dus niet negatief of niet positief. Peterbedrijven komen drie keer per jaar samen met de studenten en ze zien de leerlingen groeien, maar ze zeggen tegelijk ook dat de impact van de leerkrachten zeer hoog is.

Zijn we verrast door deze resultaten? Eerlijk gezegd niet. We zijn elke dag in scholen en we zien ook dat studenten er in groeien, zelfs op het niveau van zelfrespect voor eigen kunnen en zelfontdekking. Er zijn ook enkele aso-klassen bij die wat sterkere leerlingen groeperen. Op het einde van het schooljaar komen leerkrachten maar ook ouders ons vertellen dat ze aangenaam verrast zijn. Sommige leerlingen ontpoppen zich verrassend.

Onze doelstelling is jongeren bewust te maken van hoe een toegevoegde waarde wordt gecreëerd. Wat is de toegevoegde waarde en hoe komt die tot stand?

Een minionderneming heeft startkapitaal nodig, mobiliseert aandeelhouders enzovoort. Bij ons bedraagt een aandeel 10 euro, in Vlaanderen wordt het gemiddelde tegen het einde van het schooljaar 14,93 euro.

Hoe is die stijging tot stand gekomen? Wat zit daar achter? Hadden die jongeren een goed plan, een goed product, een goede ploeg? Er zijn natuurlijk ook mislukkingen geweest, verkeerde beslissingen genomen, maar alle facturen en alle leveranciers zijn betaald. De jongeren hebben ook een miniloon. Toch is er een meerwaarde. Wanneer de jongeren zich daarvan bewust zijn, keren wij tegen het einde van het schooljaar tevreden terug naar huis.

Wij hebben een nieuwe voorzitter, de heer Yves Servotte. Van de vorige voorzitter, de heer Jacques Laverge, hebben we begin dit jaar afscheid genomen. Hij is destijds met Vlajo begonnen in een aantal Kortrijkse scholen.

Vlajo heeft een goed proces doorlopen en is viermaal zo groot geworden sinds 2001. Opdat de programma's een maatschappelijk effect zouden hebben, moeten er veel meer studenten worden bereikt. Nu bereiken we 26.000 studenten. Volgens onze nieuwe voorzitter moeten er binnen vijf jaar 100.000 studenten bereikt worden. Dat is een gigantische opdracht. We zullen daar heel wat organisaties bij betrekken.

– Specifieke klemtonen

Wij hebben een aantal specifieke klemtonen. Een daarvan is creativiteit en innovatie. Een andere klemtoon is duurzaam ondernemen. We hebben een variant op miniondernemingen, Jong Initiatief voor Ethische Handel of Jieha!, in samenwerking met Oxfam Wereldwinkels. Daarin brengen we studenten in hetzelfde leerproces. Het verschil is dat de producten zijn gemaakt in het Zuiden en dat ze worden verkocht in het Noorden.

Een andere klemtoon is internationaal ondernemen. We zitten in een zeer dynamisch Europees netwerk. We moeten leerlingen en leerkrachten uit de verschillende landen met elkaar in contact brengen. Zij kunnen heel veel van elkaar leren.

Een volgende klemtoon is technische geletterdheid, vooral in het lager onderwijs. Dat maakt deel uit van het programma van de Droomfabriek. Het gaat om een soort van bewustmaking van de zeer alledaagse

techniek. Het is de bedoeling dat leerlingen de smaak van technische studies en beroepen te pakken krijgen.

Nog een andere klemtoon is allochtoon ondernemerschap. We hebben heel wat minionondernemingen met allochtone jongeren. De vrijwilligers uit het bedrijfsleven zijn niet enkel Vlaamse maar ook allochtone ondernemers. We willen de allochtone jongeren die zeer goed werk leveren in die minionondernemingen, in contact brengen met succesrijke allochtone ondernemers. Ze moeten ook daar het voorbeeld van best practices hebben. Zij moeten gebruik maken van alle factoren die de maatschappij hen biedt.

– Wie is Vlajo?

Vlajo is neutraal, onafhankelijk, wordt gesteund door de Vlaamse Regering en gestuurd vanuit het bedrijfsleven. Er is samenwerking met de vier onderwijsnetten en met het departement Onderwijs. Er is een partnership met Voka, de Kamers van Koophandel, SYNTRA en VKW. Wij beschikken over 1000 vrijwilligers. Wij zijn aanwezig in alle provincies en steden, dicht bij de scholen en dicht bij het lokale bedrijfsleven. Wij hebben ook een sterk internationaal netwerk.

Wat de Europese werking betreft, zijn veertig landen en 2,9 miljoen studenten lid. Er zijn een aantal grote landen bij zoals Polen en Roemenië bij met een half miljoen studenten.

Onze leerkrachten die dagelijks de Droomfabriek, de minionondernemingen, Jieha! en de Small Business Projects (SBP's) begeleiden, doen dat steeds meer geïntegreerd in het leerplan. Dat is een tendens waar we naartoe werken en die we toejuichen, maar er zijn ook leerkrachten die dat op vrijwillige basis doen, zeker in de aso-opleidingen. Dat wil zeggen dat ze op hun vrije namiddag rondrijden met de studenten naar leveranciers en op zaterdag op de markt gaan staan, hun studenten transport aanbieden en meestal betalen ze ook hun eigen benzine nog. Dat is geen probleem, want er is heel veel goodwill aanwezig. Willen we een maatschappelijk effect bereiken, willen we veel meer studenten in O&O betrekken, dan moeten we voor deze leerkrachten toch een ander kader aanreiken en moeten we het pedagogisch comfort van onze leerkrachten verhogen. Daarover willen we graag een gedachtewisseling met jullie houden.

Ik zal het anders zeggen. Is milieu belangrijk? Iedereen zegt volmondig ja. Milieu op school is belangrijk

en het heeft een kader. Is informatie- en communicatietechnologie (ICT) belangrijk? Uiteraard. Er zijn ICT-coördinatoren op school. Is ondernemingszin belangrijk? We zijn op een punt gekomen dat we unaniem moeten zeggen dat ondernemingszin belangrijk is. Laat ons dan eens nadenken over hoe we dat kunnen organiseren op een zeer kostenefficiënte wijze. Ik ben blij dat mevrouw Cuypers de uitnodiging heeft aanvaard. Beroepshalve adviseert ze veel leerkrachten in het toepassen van onze programma's. Leerkrachten hebben nog veel vragen, bijvoorbeeld of een miniononderneming mag van de inspectie en hoe dat past in het leerplan. Mevrouw Cuypers kan getuigen welke vragen zij op de werkvloer krijgt.

– Verhoging pedagogisch comfort leerkrachten

Hoe kunnen we het pedagogisch comfort van de leerkrachten verhogen? We geven een aantal suggesties. We willen voorzien in een aantal lerarenuren voor coördinatie en begeleiding van de O&O-initiatieven. Dat wil zeggen dat scholen of scholengemeenschappen uren of leerkrachten vrijstellen om de coördinatie en begeleiding van de leerkrachten die dagelijks met de begeleiding van de minionondernemingen bezig zijn, tot een goed einde te brengen.

Een andere suggestie is het geven van beloningsmechanismen voor leerkrachten die inspanningen leveren voor O&O. Nu is dat weinig of niet aanwezig. Schooldirecties doen soms iets, er wordt vaak hard gewerkt binnen de schoolmuren, maar dat is soms weinig zichtbaar.

Vervolgens denken we aan O&O-coördinatoren binnen de school, te vergelijken met ICT-coördinatoren. Vijftien of twintig jaar geleden was ICT in de school een zeer moeilijk verhaal. Ondertussen heeft elke school een ICT-leslokaal. Er zijn ook ICT-coördinatoren gekomen die op hun beurt leerkrachten ondersteunen in de zinvolle toepassing van ICT binnen hun programma, in het onderhoud van ICT enzovoort. De vraag is of we niet in O&O-coördinatoren moeten voorzien naar analogie van de ICT-coördinatoren, die leerkrachten ondersteunen zodat de vragen die leerkrachten nu hebben, binnen de schoolgemeenschap worden opgevangen.

Een volgend middel is een bijscholingsaanbod voor leerkrachten en docenten. Men kan van leraren niet meteen verwachten dat ze met O&O-programma's gaan werken als ze dat nooit in hun opleiding zijn tegengekomen. Bijscholing zal dus nodig zijn. Reeds

in de lerarenopleiding moeten we leraren in spe in contact brengen met O&O-programma's en die integreren in de opleiding.

We denken ook aan stagemogelijkheden voor leerkrachten. We komen nogal wat leerkrachten tegen die zeggen dat ze al tien of vijftien jaar voor de klas staan en ze wat op zoek zijn naar een nieuwe kick. Het is een mogelijkheid dat deze leerkrachten bijvoorbeeld bij Vlajo of een andere organisatie enkele jaren komen meedenken om O&O in Vlaanderen verder uit te rollen. Het gevolg is dat die leerkrachten weer gemotiveerd zijn en dat we een beroep kunnen doen op de expertise die in het onderwijs aanwezig is. Binnen de scholen zijn er juweeltjes van pedagogische aanpak op het vlak van O&O, maar men ziet die zelden. We moeten scholen zichtbaarheid en erkenning geven. Een O&O-label zou zeker helpen schooldirecties te stimuleren om O&O te ondersteunen in hun school, omdat het een win-winsituatie is.

2. Toelichting door mevrouw Anne-Lise Cuypers, pedagogisch adviseur Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs (VVKSO)

Mevrouw Anne-Lise Cuypers: De minionderneming bestaat al heel lang in het onderwijs. De laatste jaren is er wel een kentering gekomen. Vroeger stonden de projecten niet in een leerplan en gebeurde dat op vrijwillige basis, na de schooluren. De laatste jaren stellen we vast dat in de verschillende netten projecten als de minionderneming, Jieha! of BLIK (project Beroep, Loopbaan en ik) in de leerplannen zijn opgenomen bij de didactische wenken en dergelijke. Dit heeft consequenties op pedagogisch vlak.

De studierichtingen waar dergelijke projecten zijn opgenomen in de leerplannen, zijn niet per se handelsafdelingen of studierichtingen met een economische nadruk. Het kunnen ook studierichtingen zijn in hout of bouw waar men binnen het leerplan bedrijfsbeheer een didactische wenk geeft naar projecten zoals de minionderneming.

Ik wil dat afzonderlijk onder de loep nemen, en met de drie invalshoeken beginnen. Een eerste invalshoek gaat via leerkrachten die al jarenlang met dergelijke projecten bezig zijn. Die mensen komen nu voor een knelpunt te staan. Vroeger gebeurde de begeleiding van de minionderneming volledig buiten de schooluren op vrijwillige basis, en nu zit het ingebakken in een leerplan. Die mensen stellen zich de vraag, wanneer ze de minionderneming gebruiken als middel om leerplandoelstellingen te bereiken, hoe ze dat moeten aanpakken, implementeren, evalueren enzovoort.

Als je vroeger een minionderneming deed, en je gebruikte dat als geïntegreerde proef of als eindwerk, moest dat ook gequoteerd worden. Als dat nu in de leerplannen is geïntegreerd, moet er ook meer geëvalueerd worden. Als je daar bijvoorbeeld drie à vier uur per week aan besteedt tijdens de lesuren, moet je na een maand een cijfer hebben voor op het rapport. Die mensen zijn dus op zoek naar evaluatietools, middelen om dat op een deftige manier te kunnen doen.

Je zou kunnen zeggen dat dat eigenlijk de taak is van de coördinator van Vlajo of van een pedagogische begeleider, maar er zijn maar 28 coördinatoren voor alle projecten van Vlajo. Dat is veel te weinig om die mensen intensief te kunnen begeleiden.

Eerst en vooral zitten ze met de vraag hoe ze dat kunnen implementeren. Nu moeten ze het immers echt als middel gebruiken om hun leerplandoelstellingen te bereiken.

Een tweede zaak is de infrastructuur. Jaren geleden deed ik de minionderneming op een woensdagnamiddag, na de schooluren. Dat was geen enkel probleem: de school was leeg, ik kon de lokalen van de school gebruiken. Nu moet dat tijdens de lesuren gebeuren. Dat betekent dat er infrastructuur moet zijn. De leraren moeten een computerlokaal ter beschikking hebben om hun minionderneming of hun Jieha! deftig te kunnen laten werken.

Een tweede invalshoek zijn de andere leerkrachten. Vroeger steunde dat allemaal op vrijwilligers, mensen die zin hadden om die projecten uit te werken. Maar op dit moment kunnen we, zeker in het handelsonderwijs en het economisch onderwijs, niet alleen meer een beroep doen op die vrijwilligers, maar moeten we ook aan de andere leerkrachten vragen om die projecten te begeleiden. Die mensen zitten met dezelfde vragen als de pioniers, maar hebben veel meer nood aan ondersteuning. Zij moeten overtuigd worden van de meerwaarde van dergelijke projecten. Ze moeten onderzoeken hoe ze de minionderneming in hun dagelijkse lespraktijk kunnen gebruiken. Het is veel gemakkelijker om traditioneel les te geven met een handboek dan via een project als de minionderneming of de Jieha!

Aan de andere kant kunnen we het die mensen ook niet kwalijk nemen dat ze zoekende zijn, want in de lerarenopleiding wordt nauwelijks gesproken over dergelijke projecten. Die mensen hebben in hun opleiding nooit geleerd om met dergelijke projecten in de klas aan de slag te gaan, niet in het hoger onderwijs

van het korte of het lange type, en zeker niet in het universitair onderwijs.

De coördinatoren zijn de derde invalshoek. Als we dergelijke projecten goed en geïntegreerd willen gebruiken in de klas, zal het aantal coördinatoren sterk moeten verhogen, om de leraren de nodige steun te kunnen bieden.

Daarnaast zitten we met het andere pijnpunt dat niet al die coördinatoren voldoende kennis hebben van de leerplannen. Als een nieuwe leerkracht zegt dat hij met dergelijke projecten aan de slag wil, maar zich afvraagt waar dat past binnen het leerplan, moeten de coördinatoren voldoende op de hoogte zijn van leerplannen en zaken die in het onderwijs van toepassing zijn.

Verder zitten we ook nog met heel wat projecten die niet in de leerplannen zijn opgenomen. Het gaat dan om mensen die op vrijwillige basis, meestal buiten de lesuren of in de vrije ruimte in het aso, met dergelijke zaken aan de slag gaan. Ik neem daar opnieuw de invalshoek van de pioniers. Is het mogelijk om die mensen, naast de projecten binnen de leerplannen, ook nog eens met de projecten buiten te leerplannen te belasten? In mijn eigen school lopen er momenteel bijvoorbeeld zeven miniondernemingen en zeven Jieha!-projecten, die voornamelijk worden gedragen door de leraren economie. Hoever kun je daarin gaan? Kun je aan een leerkracht drie miniondernemingen plus nog eens een Jieha!-project toevertrouwen? We moeten eens bekijken of we die mensen niet op de een of andere manier wat meer kunnen vrijmaken.

Daarom is er gesproken over uren die men aan die leerkrachten zou kunnen toevertrouwen. Het gaat dan bijvoorbeeld over de uren voor bijzondere pedagogische taken, de zogenaamde bpt-uren, die aan die mensen kunnen worden gegeven. Maar de school heeft niet alleen de minionderneming. Er zijn nog zo veel andere taken, en dat voor een beperkt aantal bpt-uren. En meestal komen die uren dan niet meer bij die mensen terecht. In een beginfase kan dat misschien nog wel, maar na een aantal jaren gaat de directeur ervan uit dat de leerkracht die projecten voldoende onder de knie heeft en besteedt hij de bpt-uren liever aan andere vernieuwingen binnen het onderwijs.

Als we de draagkracht van die pioniers willen behouden, zullen we ook andere leraren moeten overtuigen van de meerwaarde van dergelijke projecten. Tot vorig schooljaar was er een mogelijkheid om binnen het kader van de bedrijfsstages een leraar stage te laten lopen in een andere school, om dergelijke projecten eens te observeren en er eventueel aan te participeren. Die mogelijkheid bestaat sinds dit schooljaar niet meer, en ik vind dat heel jammer. Je kunt natuurlijk zeggen dat die leraar dat ook buiten de schooluren of buiten zijn lessenrooster kan doen, maar meestal is dat niet mogelijk om organisatorische of praktische redenen.

We moeten sowieso proberen om in het secundair of het basisonderwijs dergelijke projecten te promoten bij leraren, maar er zal ook iets moeten veranderen in de opleiding van die leraren, zodat ze niet alleen in traditionele klassen stage gaan lopen, maar ze verplicht worden om ook in projecten als miniondernemingen mee te draaien.

Ik heb het in mijn eigen school meegemaakt: een nieuwe leerkracht die nog nooit van een minionderneming had gehoord, moest ineens twee miniondernemingen begeleiden. Als dat niet op een deftige manier kan gebeuren via de nodige ondersteuning, haken die mensen na een jaar af en denken ze dat onderwijs niets voor hen is, omdat ze in hun opleiding heel andere zaken hebben geleerd. Het wordt dus hoog tijd om mensen ook in de lerarenopleiding met activerende werkvormen en dergelijke aan de slag te laten gaan.

Ook voor de coördinatoren, zeker voor die studierichtingen waar het niet in de leerplannen is opgenomen, is het moeilijk om mensen te overtuigen van de meerwaarde van dergelijke zaken. Die mensen moeten zeker op de hoogte zijn van onderwijs. Als je als coördinator in een school binnenstapt en je probeert de leerkrachten te overtuigen van die meerwaarde, moet je ook de nodige kennis hebben op het vlak van onderwijs. Als een jonge coördinator van 25 jaar een school binnenstapt en een leraar van 45 of 50 jaar ervan moet overtuigen dat hij iets heeft dat misschien beter is dan het gewone handboek, en de coördinator heeft geen kennis van het onderwijs, dan zal dat immers zeer moeilijk zijn.

3. Conclusie door de heer Peter Coenen

De heer Peter Coenen: We gaan ervan uit dat we een beeld hebben kunnen schetsen van de maatschappelijke noodzaak van O&O.

De voorbije jaren is er in Vlaanderen baanbrekend werk verricht, met de steun van de Vlaamse Regering. Maar als we werkelijk een maatschappelijk effect willen bereiken en veel meer studenten, leerkrachten en scholen willen betrekken bij de O&O-programma's, zijn we op een punt aanbeland dat we alles op een rijtje moeten zetten. We moeten daarbij de vraag stellen wat we willen bereiken en welke factoren we daartoe zullen inzetten. Is, bijvoorbeeld, een eindterm ondernemingszin wenselijk en nodig? Het is niet de bedoeling om hier het debat te openen over deze vraag, maar het is wel een bewuste vraag.

Verder moet duidelijk het signaal worden gegeven aan het onderwijs in Vlaanderen dat niet alleen het milieu op school belangrijk is, maar ook O&O. In eerste instantie de onderwijskoepels zullen dat vertalen naar leerplannen, zodat leerkrachten dat ook kunnen gaan toepassen. Er moet een duidelijk signaal zijn over het maatschappelijke belang van O&O, zodat koepels dat kunnen toepassen. In scholen en scholengemeenschappen zou in O&O-coördinatoren moeten worden voorzien, die op hun beurt leerkrachten kunnen ondersteunen.

Om het plaatje helemaal compleet te maken, zou er ook sprake moeten zijn van zichtbaarheid: dit gebeurt binnen de schoolmuren, maar de buitenwereld zou dat ook moeten zien, met een labelen van scholen. Er is daarbij misschien sprake van verschillende niveaus, met een instapniveau, een tweede en een derde niveau, als die O&O ruim wordt toegepast en er ook veel faciliteiten worden gegeven aan de scholen. Dat is een mogelijk schema om O&O systematisch uit te rollen in de diverse scholen.

4. Vragen en opmerkingen van de leden

De voorzitter: Ik dank u voor de degelijke uiteenzetting, die echt blijk geeft van enthousiasme als achterliggende drijfveer.

De heer Jef Tavernier: Ik dank u voor de gedreven uiteenzetting, die ik heel interessant vond, maar uiteraard heb ik opmerkingen. U wilt natuurlijk een grote stap zetten. Ik heb miniondernemingen op de eerste plaats steeds beschouwd als iets dat binnen een school wordt georganiseerd om zaken die soms nogal theoretisch zijn, zeer praktijkgericht te maken. Dit wordt dus gebruikt om die lessen toe te passen.

Mevrouw Cuypers, ik ben achttien jaar lang leraar economie geweest. Ik wil er u op wijzen dat ook

iemand ouder dan 45 jaar soms wel wat openstaat voor vernieuwing en nieuwe ideeën, maar soms ook wel wat afstandelijker en kritischer kijkt naar wat er gaande is. In de mate dat die zaken werden en worden ingeschakeld in de veeleer economisch gerichte richtingen, is er meestal een maatschappelijk kader wat ondernemen betreft, ook in de leerplannen.

We stellen heel vaak vast dat het bij miniondernemingen, ook ten overstaan van leerlingen, ouders en de buitenwereld, gaat over handel drijven, zakendoen en winst maken. Dan gaat het over het micro-economische. Heel vaak wordt dat herleid tot de vraag hoeveel winst op het einde van het jaar werd gemaakt of hoe groot de stijging van het aandeel is geweest. Men heeft hier perfect en zeer enthousiast het voorbeeld gegeven van: we hebben het toch goed gedaan, want er is een stijging van het aandeel van 10 euro naar 14 euro.

Vanuit een bepaalde filosofie is dat inderdaad zeer goed, maar vanuit een andere filosofie huiver ik er een beetje voor als dat de doelstelling is. Ik ga ervan uit dat men in een economische richting ook het maatschappelijke kader geeft en dus ook wat tegengewicht. Ik vrees dat die maatschappelijke evenwichten er niet zijn als je het model 'minionderneming' elders toepast.

Vergeef me mijn kritische zin voor sommige dingen. U zegt dat er drie dimensies zijn in het ondernemerschap: een zakelijk, een sociaal en een persoonlijk ondernemerschap. Ik stoorde mij nogal aan het feit dat bij het zakelijke ondernemerschap de creatie van een maatschappelijke meerwaarde niet wordt vermeld. Ik vind dat je ook in een zakelijk ondernemerschap een maatschappelijke meerwaarde moet creëren. Dat moet inherent zijn aan een bepaalde filosofie in het onderwijs. Komt dat voldoende aan bod als je dat kader niet hebt?

In een van uw laatste punten vormde het ethisch ondernemen een groep apart. Maar elke onderneming is ethisch. Dat moet toch vanuit het onderwijs worden meegegeven. Ik hoop dat het in de werkelijkheid ook zo is. Alleen werken jullie met categorieën. En een van die categorieën is het ethisch ondernemen. Dat wringt bij mij een beetje. Als we verder willen gaan en het hebben over O&O in onderwijs, dan moeten we het hebben over wat we hiermee als maatschappij, als onderwijs willen doen. Wat betekent het spreken over miniondernemingen als men niet weet hoe de overheid in elkaar steekt, als men geen cursus economie geeft, als men niet weet hoe de sociale

zekerheid in elkaar steekt? Evenwichten mogen niet doorbroken worden.

Ik heb de indruk dat men in de niet-economische richtingen vooral met ondernemingen bezig is. Ik moedig alles aan wat te maken heeft met creativiteit- en talentontwikkeling. Maar dat gebeurt niet noodzakelijk, en misschien zelfs niet op de eerste plaats, binnen de onderneming. Ik vind ondernemen enorm belangrijk als element van creativiteit- en talentontwikkeling. Maar het kan ook op andere manieren. Daarom heb ik wat twijfels bij uw structurele vragen. Scholen die dit belangrijk vinden, hebben bepaalde mogelijkheden. We moeten die niet van bovenaf opleggen. Er zijn bpt-uren. Men kan ook connecties aangaan.

Dan heb ik nog een misschien wat stoute vraag. We worden hier, met alle sympathie, geconfronteerd met een organisatie met 28 medewerkers. U zegt dat het een onafhankelijke organisatie is. Wie financiert die organisatie? Onafhankelijkheid hangt vaak samen met de afhankelijkheid van financiering.

Mevrouw Anissa Tamsamani: Mijnheer de voorzitter, ik dank de sprekers voor hun uiteenzettingen.

U zegt dat u momenteel 26.000 studenten bereikt. Bent u vertegenwoordigd in alle richtingen van het onderwijs: aso, tso, bso, dbso enzovoort? Het is heel belangrijk om een bewustzijn te creëren en te stimuleren bij jongeren. Dat is een van de drijfveren van het onderwijs: talenten bij jongeren naar boven doen komen. Dat is heel goed en belangrijk, maar is dat voor sommige jongeren niet te hoog gegrepen? Leidt jullie initiatief bij sommige groepen niet tot een heleboel frustraties? Hebben jullie daar ervaring mee?

Ik ga nog even door op wat de heer Tavernier zei. Ik zie ook dat jullie klemtonen leggen op ethisch ondernemen, op technische geletterdheid en op allochtoon ondernemerschap. Ik vind het een beetje jammer dat het allemaal in hokjes wordt gepresenteerd. Allochtonen hebben nood aan voorbeeldfuncties. Ik ben daar een groot pleitbezorger van. In die zin is het aanhalen van voorbeelden uit het allochtoon ondernemerschap misschien stimulerend voor allochtonen, maar het is toch heel belangrijk de bedrijfswereld bewust te maken van het belang van allochtonen in de toekomst.

Er bestaat nog vaak heel wat angst rond het aanwerven van allochtonen. Je hoort vaak dat er in perioden

van hoogconjunctuur minder problemen zijn, maar dat in perioden van laagconjunctuur toch meestal de zwakkere groepen in de samenleving als eersten aan de deur worden gezet. Er moet een uitwisseling zijn tussen allochtonen en gewone Vlaamse ondernemers.

Ik haat het woord 'allochtoon', ik heb het dus over mensen met een andere kleur of een andere afkomst. Wij hebben nu een heel goed voorbeeld: president Obama bewijst in de Verenigde Staten hoe een maatschappij zou moeten kunnen functioneren.

Er moeten uitwisselingen zijn met het bedrijfsleven. Ik hoor vaak bij de bedrijfsleiders, die ik toch wel vaak tegenkom, dat jongeren niet geïnteresseerd zijn in ondernemen en in de bedrijfswereld. Hoe gebeurt de communicatie tussen jullie project en de bedrijfswereld?

U vermeldde in uw conclusies ook de eindtermen 'ondernemingszin'. We moeten het debat daarover niet noodzakelijk hier en nu voeren, maar ik vind het belangrijk om naast die eindtermen ook te werken aan de maatschappelijke oriëntatie van jongeren. Dat vak bestaat al wel, maar ik merk toch dat veel jongeren na hun secundair onderwijs of voortgezette studies niet goed weten hoe de maatschappij functioneert, hoe ze een curriculum vitae (cv) moeten opstellen, waar ze zich kunnen inschrijven voor een job en zo meer. Ik weet dat dit niet tot uw taken behoort, maar ik heb de indruk dat er achteraf nogal veel moet worden gerepareerd. Daarom pleit ik er heel erg voor dat dergelijke zaken op school worden meegegeven. Welke rol kunt u daarbij spelen?

Mevrouw Sabine Poleyn: U bent bezig met iets heel belangrijks: we moeten de ondernemingszin bij kinderen en jongeren zeker stimuleren. De miniononderneming, die volgens mij de eerste methodiek van Vlajo was, maar ook de methodieken die u voor de andere leeftijden hebt uitgewerkt, zijn heel interessant om ervaringsgericht uw doel te bereiken en het ondernemerschap te stimuleren. Ik ben fan van uw methodiek en uw organisatie.

Iets anders is natuurlijk de structurele vraag die u zopas stelde. Het is goed om het ook even over de financiering te hebben. Ik meen dat u wordt gesubsidieerd, maar hoeveel bedraagt de subsidie precies?

Normaal gezien zullen we nog tijdens deze legislatuur stemmen over nieuwe eindtermen 'techniek' of

‘technische geletterdheid’ voor het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs. U noemde ze een klemtoon in uw aanpak. Technische geletterdheid is iets anders dan ondernemingszin, maar beide hebben natuurlijk wel veel met elkaar te maken. Ik meen dat ondernemingszin en creativiteit eerder worden gestimuleerd door de methodiek dan door de inhoud. Techniek is misschien eerder vorm dan inhoud, maar ik denk dat daar nog wat kansen openliggen. Normaal gezien zullen de eindtermen worden ingevoerd vanaf 1 september 2010. Bent u al bezig met een bepaalde voorbereiding? Richt u zich bijvoorbeeld tot de scholen van het lager onderwijs? Wijst u hen erop dat wat u aanbiedt, kan worden gebruikt om die eindtermen te halen? Of zult u nog iets specifiek ontwikkelen, eventueel in samenwerking met een partner? Het herschrijven van de eindtermen voor het lager onderwijs is belangrijk. Dit zou een keerpunt moeten zijn. Techniek, omgaan met de omgeving en het stimuleren van de creativiteit voor het nemen van initiatief als methodes, zouden nog meer ingang moeten vinden in ons onderwijs. Ik hoop dat u mee zult kunnen surfen op die golf of de golf mee zult kunnen maken.

Op uw vraag inzake nascholing kunnen we ingaan: het lijkt me een goed idee dat dit een prioritair thema wordt binnen de nascholing en dat dit vanuit de Vlaamse overheid wordt gestimuleerd.

Ik heb nog een vraag over het landschap. Vlajo is een grote organisatie, waarschijnlijk de grootste in deze sector. Daarnaast zijn er nog een aantal initiatieven, vooral van werkgeversorganisaties, die gericht zijn op het onderwijs. Wellicht zijn er ook initiatieven van kleinere organisaties en daarnaast zijn er de regionale technologische centra (RTC's) die de brug moeten maken tussen bedrijven en scholen. Is er geen nood op het meer afstemmen op elkaar van al die initiatieven? Is er niet te veel versnippering? Welke rol kan de overheid hierbij spelen? Meestal kan de overheid alleen maar instaan voor een portaalsite of iets dergelijks, maar het zijn de koepels die moeten instaan voor de pedagogische ondersteuning en de doorverwijzing. De Vlaamse overheid kan eventueel de initiatieven rond een thema bundelen. Is daar nood aan? Wat zijn uw concrete vragen aan de overheid?

Ik wil het nog even hebben over de ondersteuning van de leerkrachten die dit trekken. Ik ben zelf leerkracht geweest in een richting waarin heel veel wordt gewerkt aan projecten en aan ervaringsgericht werken. Ik hoor u pleiten voor meer bpt-uren. Ik meen

dat we vanuit de Vlaamse overheid niet kunnen eisen dat de scholen meer uren vrijmaken, specifiek voor ondernemingszin. U geeft het voorbeeld van milieu, maar ik meen niet dat dit specifiek van bovenaf wordt opgelegd. Dat gebeurt alleen voor ICT, maar dat is geen thema. Ik weet niet wat het standpunt van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) hierover is. Pleit u ervoor dat er in het algemeen meer bpt-uren ter beschikking worden gesteld van de scholen of niet? Het zou dan aan de school zelf zijn om te bekijken welke dynamische leerkrachten er zijn, waarmee ze bezig zijn, waarvoor ze nog een duwtje in de rug kunnen gebruiken, waarvoor ze nog vrijgemaakt kunnen worden. Het is natuurlijk de taak van elke leerkracht om binnen en buiten zijn vak naast de gewone lesinhoud allerlei initiatieven en projecten te ontwikkelen. In dynamische scholen zijn de meeste leerkrachten daar ook mee bezig, in veel gevallen zonder bpt-uren. Maar goed, als we zouden kunnen steunen, moeten we dat doen.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de voorzitter, ik wil op mijn beurt beide sprekers hartelijk danken. Hun enthousiasme heeft een zeker gevoel van herkenning teweeggebracht. Ik denk dat iedereen die ooit actief aan de begeleiding van een minionderneming heeft meegewerkt, zich heeft herkend in wat ze hier hebben verteld.

Mevrouw Poleyn heeft net aangehaald dat er verschillende initiatieven en spelers op dit veld actief zijn. Ik vraag me af hoe Vlajo zich bij de scholen bekend maakt. Dit moet op alle niveaus gebeuren. Als er een minionderneming is geweest of een ander project is uitgevoerd, kennen de scholen dit. Vlajo wil echter meer leerlingen, studenten en leerkrachten bereiken. Hoe moet dit concreet gebeuren? Hoe kan Vlajo naar de scholen stappen waar dit momenteel nog niet bestaat of nog niet gekend is?

Ik stel dezelfde vraag met betrekking tot de talentenkaart. Ik heb minister Vandenbroucke hier al verschillende malen horen pleiten voor een portfolio die leerlingen doorheen heel hun loopbaan zouden moeten meenemen. Volgens mij kan die talentenkaart daar perfect bij aansluiten. Hoe kunnen we dit kenbaar maken?

Indien ik het goed heb begrepen, wordt hier zo vroeg mogelijk, in de lagere school, mee begonnen. Het is de bedoeling dit doorheen heel de schoolloopbaan mee te nemen. Hoe ziet Vlajo dit concreet? Moet de leerling daar zelf voor zorgen? Geven de scholen dat

aan elkaar door? Gaat er niets verloren indien een leerling van school verandert? Zou dit niet via een vaste weg moeten verlopen? Hoe kunnen we dit kenbaar maken en hoe kunnen we voor de doorstroming zorgen?

Vanuit mijn eigen ervaringen heb ik het gevoel dat de miniondernemingen, waar ik zelf nog aan heb meegewerkt, het gemakkelijkst in een tso-richting kunnen worden opgestart. Die leerlingen beschikken over wat theoretische bagage en staan open voor de praktische kant van de zaak. Klopt dit? Ik heb miniondernemingen in het bso begeleid. Die leerlingen hadden een aantal problemen, maar die vielen allemaal op te vangen. Ik heb minder zicht op de situatie in het aso. Lukt dat? Is dat gemakkelijk of worden daar andere knelpunten ervaren? Waaraan zou moeten worden gewerkt om miniondernemingen daar meer ingang te doen vinden?

Vroeger ging het louter om vrijwilligerswerk. Nu is dit gedeeltelijk in de leerplannen opgenomen. Dit is zeker het geval voor de handelsrichtingen. De vraag is hoe we dit moeten implementeren en evalueren. Het gebruik van de minionderneming als een schip is een dankbare stap, maar omvat nog steeds het geven van een eindbeoordeling. Ondertussen zijn op dit vlak al een aantal andere stappen gezet. Er moet regelmatig worden geëvalueerd. Volgens de sprekers is dit toch enigszins een probleem.

De Vlajo-coördinatoren zouden misschien kunnen helpen. Ik vraag me af of ze over de mogelijkheden beschikken om dergelijke zaken te implementeren en te evalueren. Ze zijn niet met genoeg om iedereen te ondersteunen. Is het mogelijk dat ze, eventueel mits een ondersteuning door de Vlaamse overheid, de leerkrachten zouden bijscholen of bijscholers zouden opleiden om vervolgens de bijscholing voort te zetten? Is dit een denkspoor om de implementatie en de evaluatie te vergemakkelijken?

5. Antwoorden van de heer Peter Coenen en mevrouw Anne-Lise Cuypers

De heer Peter Coenen: Ik dank iedereen voor de boeiende en uiteenlopende vragen. We zullen ze in chronologische volgorde beantwoorden.

Er is goed nieuws voor de heer Tavernier. We worden enigszins geplaagd door de beeldvorming over miniondernemingen. Dat is 'the name of the game'.

Het is een bedrijfseconomisch spel. Het is ons evenwel niet om de financiële winst te doen. We taxeren op de pedagogische winst. We worden zelf ook hierop geëvalueerd.

We moeten natuurlijk toegeven dat het een 'business game' is. Het gaat hier om projectgestuurd onderwijs. Ik zal de heer Tavernier onze handleiding sturen. Het goede nieuws is dat we de 'business unit' en het 'business plan' steeds in een bredere maatschappelijke context kaderen. We willen studenten leren een product te introduceren en te verkopen. We werken echter met verschillende stakeholders. De klanten zijn de belangrijkste stakeholders. Daarnaast zijn dit ook de leveranciers, de aandeelhouders en de eigen personeelsleden. Dit is allemaal zeer concreet.

In de handleiding staat, bij de tips en technieken, iets over verpakkingsmateriaal te lezen. Het is de bedoeling herbruikbare verpakkingen of niet-milieubelastende verpakkingen te gebruiken. We kunnen het milieu bijgevolg ook een stakeholder noemen. De bedrijfssimulatie wordt in ieder geval steeds in een breder maatschappelijk veld gekaderd.

Wat de vraag over de financiering van Vlajo betreft, kan ik een zeer precies en concreet antwoord geven. Op vraag van de minister van Economie streven we naar het gebruik van de beproefde formule van de publiek-private samenwerking (pps). Voor elke euro die Vlajo van de Vlaamse Regering krijgt, moeten we in 1 euro aan private financiering voorzien. Momenteel ontvangen we 1 miljoen euro van de Vlaamse Regering. We vullen dit zelf aan, maar de 50/50-verdeling is nog niet helemaal tot stand gebracht. Onze sponsorbedrijven en de miniondernemingen en SBP's zorgen voor 800.000 euro. Het gaat hier zeker niet om geld van de scholen, van de ouders of van de leerlingen. De miniondernemingen leveren een bijdrage tot de inkomsten van Vlajo.

We worden wat geplaagd door de beeldvorming. Bij miniondernemingen denkt men aan meisjes en jongens die zeepjes produceren en zaterdag op de markt staan. Dat is het niet helemaal. Dat gebeurt natuurlijk en is ook het meest zichtbare. Maar een minionderneming is het intensief leerproces waar die jongens en meisjes ondernemercompetenties ontdekken en ontwikkelen.

Mevrouw Tamsamani, we plaatsen de mensen zeker niet in hokjes. In bepaalde regio's en steden zijn er concentraties aanwezig en we zijn daar ook blij om.

We werken ook aan ‘mixed teams’. We hadden een project voor allochtoon ondernemerschap kunnen starten, maar we kiezen ervoor dat de allochtone ondernemer ook naar de gemengde teams gaat.

We zien daar ook voor een deel een integratie ontstaan. Jongeren leren hun talent ontdekken, maar het gaat iets verder. We hebben soms problemen met meisjes die niet mee kunnen gaan omdat de verkopen soms ’s avonds plaatsvinden. Maar als dat toch lukt, werken we aan integratie. Het is niet onze hoofdprijs, maar er zijn blijkbaar wel neveneffecten die ervoor zorgen dat wat terrein wordt gewonnen. Misschien is het ook een vorm van integratie door jongeren een signaal te geven dat alle leerkrachten rondom hen er zijn om hen vooruit te helpen en dat ze dat moeten respecteren, maar ook gebruiken en benutten.

De vaststelling is dat jongeren tot 17-18 jaar niet bezig zijn met het bedrijfsleven en waar ze gaan werken. Het streven is dat elke leergroep een coach uit het bedrijfsleven heeft. We noemen dat een businesscoach. Dat loopt zeer goed bij het hoger onderwijs, maar er is nog wat werk aan de winkel in het secundair onderwijs met de miniondernemingen. Het is de bedoeling dat die man of vrouw uit het bedrijfsleven eigenlijk de sfeer uit het bedrijfsleven brengt. Hij of zij moet niet komen praten over winst en aandelen. Maar een personeelsdirecteur moet uitleggen wat van hem wordt verwacht in het bedrijf, wat zijn rol is in een grote organisatie, waarin hij goed moet zijn en hoe zijn agenda eruit ziet.

Dat is ook de drijfveer voor het partnership met VKW. Voor onze leerkrachten organiseren we bedrijfsbezoeken. We doen dat nu al, maar nog niet systematisch voor heel Vlaanderen. We zien dat terugkomen in lesvoorbereidingen en ook nadien. Dat is blijkbaar zeer vormend. Het gaat om een halve dag, meer is dat niet. De meeste leerkrachten gaan na hun opleiding voor de klas staan. Het is niet haalbaar, ik weet het, maar misschien zouden leerkrachten als ze van de schoolbanken komen enkele jaren kunnen meedraaien in het bedrijfsleven.

We proberen de bedrijven in onze programma’s te integreren. We gaan dat nu ook breed doen met ‘Ondernemer voor de klas’. We willen de brug bouwen tussen scholen en bedrijven. Ziekenhuizen en ook andere non-profitorganisaties leveren ‘business coaches’. De term bedrijf wordt dus zeer breed inge-

vuld, net zoals ondernemerschap breed wordt ingevuld.

U vroeg of jongeren voorbereid zijn op de stap naar de arbeidsmarkt, een curriculum vitae kunnen schrijven en weten waar ze zich moeten inschrijven. Daar werken we zeer sterk aan in de miniondernemingen. De leerlingen moeten in de minionderneming een directeur kiezen, en wij doen dan sollicitatiegesprekken. We zeggen ook dat ze de minionderneming op hun cv moeten vermelden. Dat werkt ook. Ook bij het rekruteren in bedrijven wordt verwezen naar de miniondernemingen. Men kan uitleg geven over een eindwerk, maar er wordt ook gevraagd naar de ervaringen in de minionderneming. Het gaat om het prikkelen van ondernemingszin, maar ook om het voorbereiden van leerlingen op een goede intrede in het arbeidsproces.

Mevrouw Tamsamani, u vroeg over welke richtingen het gaat en of het voor sommige jongeren niet te hoog gegrepen is. Wij doen alle richtingen. In het secundair onderwijs is het ongeveer gelijk verdeeld: een derde aso, een derde tso, een derde bso.

Voor sommige jongeren kan het te hoog gegrepen zijn, maar er is dan ook de leerkracht die dat moet inschatten. We hebben ook een variant gemaakt voor het bso – men moet die niet gebruiken, maar het kan – waarin alles wel wat toegankelijker wordt voorgesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld niet over een dubbele boekhouding, maar gewoon over een Excelbestand. De leerkracht zal wel filteren hoever hij met een bepaalde groep kan gaan. Misschien had hij vorig jaar een sterke groep en is de groep dit jaar minder sterk.

Mevrouw Anissa Tamsamani: Wat moeten leerlingen doen uit technische richtingen zoals mechanica? Uit die richting zullen er later een zaak starten. Leren zij daartoe niet te weinig vaardigheden op school? Wat doet Vlajo daar aan? Ik krijg de indruk dat u gefocust bent op het aso. Misschien heb ik het mis. Aso’ers zullen eerder naar het hoger onderwijs gaan. Een grote groep leerlingen zit in het beroepsonderwijs en sommigen daarvan zullen ooit een zaak starten of in een heel kleine structuur gaan functioneren.

De heer Peter Coenen: We moeten niet alles alleen doen en de wereld verbeteren. Gelukkig hebben we partnerships: met SYNTRA en met Voka, de Kamers van Koophandel. Voka heeft een uitgebreide infra-

structuur voor startersbegeleiding. Wij kennen onze missie: wij stoppen aan het einde van de schoolbanken. We gaan jongeren niet opleiden om zelfstandige te worden. Dat doen anderen in Vlaanderen al, en ze doen dat goed. Wij sluizen door naar die infrastructuur.

Elk jaar komen studenten of leerkrachten uit de SBP's vragen hoe ze verder kunnen gaan. Vlajo is daar hard in, voor ons is dat het einde van het verhaal. Maar we laten hen niet in de steek. We verwijzen hen door. We hebben ook een brugproject opgestart met de Vokakamers: de post-SBP-fase. Vorige maandag zat in de finale van het VRT-programma De Bedenkers zo'n project met een cocktailbreker.

Het ligt voor de hand dat studenten uit het bso een eigen zaak opstarten. We geven hun de raad mee om zich goed te informeren en bijvoorbeeld een infomiddag voor zelfstandigen te volgen. Waar wij stoppen, neemt SYNTRA het over met een middenstandsopleiding.

In het hoger onderwijs doen wij alle richtingen. Dat gaat van ingenieurs tot de economische richtingen, maar ook veel vaktechnische opleidingen in het vooruitzicht van een eigen zaak. Een school kan een excellente opleiding bieden voor koeltechnici, maar het ontbreekt die leerlingen aan managementvaardigheden. De school kan zelf een programma in elkaar steken of voor een SBP kiezen. Tot en met vroedvrouwen bieden wij een opleiding.

Wat betreft de eindterm techniek geef ik het woord aan mevrouw Cuypers.

Mevrouw Anne-Lise Cuypers: Vlajo werkt nauw samen met verschillende onderwijskoepels en met pedagogische begeleiders uit het vrije en uit het gemeenschapsonderwijs. Bij elke vernieuwing proberen zij een programma aan te bieden dat daarop inspeelt. Inzake deze eindterm heeft Vlajo nog werk aan zo'n programma. Hetzelfde is gebeurd in de eerste graad van de richting moderne wetenschappen met het project Beroep, Loopbaan en ik (BLIK). Dat heeft op zich niets te maken met het oprichten van een onderneming, maar met studiekeuze. BLIK werd ook ontwikkeld door Vlajo naar aanleiding van een vernieuwing in het onderwijs.

De heer Peter Coenen: U antwoordt bevestigend op onze vraag naar begeleidende leerkrachten in de nascholing.

Bij grote bedrijven kunnen er problemen opduiken. Er is versnippering van focus en van middelen. Er is een overbevraging van die leerkrachten. Er gaat geen week voorbij of ze krijgen wel een folder over een of ander project in de bus. U vraagt naar een betere coördinatie of afstemming van de initiatieven. Dat is terecht. Misschien moeten we eerst een inventaris maken. Misschien is er dubbel gebruik en aanbod. Misschien zijn er nog witte vlekken. Post-SBP is een voorbeeld van een ontbrekend programma. Is een website met vermelding van alle initiatieven voldoende? Moet de overheid daarin een soort registratierol spelen? Dat zijn terechte vragen. Als betrokken partij ga ik daar geen antwoord op geven. Wij hebben wel onze ideeën.

Mevrouw Sabine Poleyn: Ziet u daarin een rol weggelegd voor Vlajo? Wij geloven in de vrijheid van initiatief. Ideaal zou zijn dat de spelers zelf samenkomen, zich organiseren en tot een minimale afstemming komen.

De heer Peter Coenen: Wij spelen die rol. We wilden niet wachten op initiatief van de overheid. De partnerships met VKW en met SYNTRA zijn daarvan een voorbeeld. Het zijn inhoudelijk sterke partnerships. SYNTRA is bijvoorbeeld goed in opleiding. Wij moeten onze jongeren opleiden voor ze aan de minionderneming beginnen. Dat doen we dus samen met SYNTRA. Meteen spreken we ook af dat SYNTRA zelf geen initiatieven in het onderwijs zal opstarten. VKW is gelijkaardig.

We staan open voor samenwerking in de mate dat die onze talentenscout dient. We wachten niet tot de overheid initiatief neemt. We gaan zelf groeperen. Er mankeert bij Vlajo bijvoorbeeld nog een mediapartner voor grote zichtbaarheid. Misschien moeten we naast Voka, SYNTRA en VKW ook met de organisaties uit het bedrijfsleven spreken. U hebt als leerkracht misschien zelf ook ervaren dat er te veel vraag is.

Mevrouw Sabine Poleyn: Dat is nog het minst erge. Als leerkrachten door veel zaken bestookt worden, pikken ze er zelf wel uit wat hen het meeste ligt of waar ze iemand kennen of zo. Het is vooral de energie die elke vakorganisatie hierin steekt. Het zou interessanter zijn dat men elkaar ondersteunt in de initiatieven.

De heer Peter Coenen: De roots van Vlajo zijn miniondernemingen. Maar op termijn is het onze

ambitie om van een productorganisatie door te groeien naar een platform of een netwerkorganisatie. Vlajo moet een kruispunt worden voor iedereen die wil bijdragen aan O&O, zowel vanuit het onderwijs als het bedrijfsleven. Als een bedrijf het idee heeft om een initiatief te nemen, is het de bedoeling dat zij kijken hoe Vlajo dat in onderaanneming voor hen kan organiseren. Dat is onze ambitie in het vijfjarenplan tegen 2013.

Mevrouw Anne-Lise Cuypers: Ik vind het voor leerkrachten heel belangrijk dat ze een portaal hebben. Zeker wanneer het geïntegreerd is in het leerplan, is het voor leerkrachten niet altijd even duidelijk welk project het best past en welke mogelijkheden er zijn. Het zou interessant zijn als er een portaal komt waar de verschillende initiatieven terug te vinden zijn, waarbij wordt vermeld voor welke richtingen die geschikt zijn, welke doelstellingen erin worden nagestreefd en welke ondersteuning je als leerkracht mag verwachten.

De heer Peter Coenen: Mevrouw Michiels, er zijn absoluut diverse spelers. Vlajo vindt zijn weg naar de scholen via onze coördinatoren, die leerkrachten ondersteunen zodat die op hun beurt goed werk kunnen leveren. Dat hebben wij voor op andere spelers. In april en mei worden die coördinatoren verkopers. Zij gaan naar de scholen. Op een heel inhoudelijke wijze leggen ze uit hoe je miniondernemingen kunt toepassen en je leerplandoelstellingen behalen.

Vlajo geniet een goede bekendheid in het onderwijs. Dat is niet altijd het geval in het bedrijfsleven. De communicatie naar het bedrijfsleven is een van de actiepunten bij onze ambities tegen 2013. We genieten een hoge geloofwaardigheid bij leerkrachten. Het is niet aan mij om dat te zeggen. Vraag het na. Veel leerkrachten erkennen de waarde van de pedagogie. Alleen schrijven die vele leerkrachten niet in om een minionderneming te begeleiden. Dat is te wijten aan het discomfort: het is anders, projectgestuurd werken.

Wat moet u zich concreet bij de talentenkaart voorstellen? De talentenkaart wordt ontwikkeld als een proeftuin van minister Vandenbroucke. De kaart moet Vlajo overstijgen. We willen eraan meewerken en het ontwikkelen in een omgeving die we zeer goed kennen, namelijk die van de miniondernemingen. Als dat lukt, dragen we het graag over aan het departe-

ment zodat anderen er nuttig werk mee kunnen leveren.

Wij zouden de talentenkaart graag in een digitale vorm zien met een print-out. Het zou digitaal worden bewaard en de leerling draagt dan de print-out mee. Gaat die dat niet verliezen? Een paspoort is ook nog altijd een tastbaar document. De leerling draagt de kaart mee naar een volgend studiejaar of een andere school. Als hij die verliest, is er nog altijd de digitale back-up.

We hebben een projectleider die zich daarmee bezighoudt. Ik kan u altijd meer informatie laten bezorgen. Het is een zeer boeiende oefening. Een van de vragen was bijvoorbeeld: mogen ouders ook een profilering zetten op die talentenkaart? Het antwoord daarop was nee.

We gaan nu werken met de professionals, de leerkrachten, die opgeleid zijn om te evalueren.

Mevrouw Anne-Lise Cuypers: We zouden graag beschikken over een tool die voor de leerkracht ook haalbaar is. Als hij twintig leerlingen voor zich heeft van wie hij een procesevaluatie moet maken, dan komt daar heel wat papierwerk bij kijken. We zouden graag beschikken over een digitale tool, waardoor het voor de leerkracht ook haalbaar is om het proces op te volgen. De coördinatoren kennen het concept natuurlijk het best. De evaluatie moet echter veeleer gebeuren door de leraar. Net zoals de talentenkaart een proeftuin is, zou er ook een project moeten zijn waarbij die tools worden ontwikkeld en nadien verspreid door coördinatoren of door mensen die hiervoor opgeleid worden. Die tool zou voor meerdere projecten kunnen dienen. Het is belangrijk dat daarover goed onderzoek wordt gedaan, en dat niet iedere leraar het warm water opnieuw moet uitvinden.

Die bedrijfsstages van vorig schooljaar mochten tot dan ook in een andere school gebruikt worden. Dat is nu niet het geval. Voor leraren is het meest zinvol als ze een dergelijk project kunnen observeren bij een andere collega, misschien in een andere school, waar wel al jarenlang een minionderneming of ander project loopt. Het is jammer dat die kansen nu niet meer bestaan. Een directeur zou kunnen zeggen dat een leerkracht buiten zijn uurrooster mag gaan. Praktisch is dat echter niet haalbaar. Het meest zinvol zou zijn als men een of twee weken in verschillende klassen of

zelfs scholen zou ‘hospiteren’ om mensen te overtuigen van de meerwaarde en om de implementatie te vergemakkelijken.

In mijn eigen school zie ik dat er een beperkt aantal bpt-uren zijn, die men moet verdelen. Meer bpt-uren is goed, maar men moet dan ook zeker zijn dat ze aan die mensen gegeven worden. Ik heb nu wel gemerkt dat voor het onderdeel verkeerseducatie, dat nu toch prioritair is, binnen de begeleidingsdienst iemand voor een aantal jaren is vrijgesteld om dat project beter te ondersteunen. Als ondernemerschap zo prioritair is, moeten we misschien ook daarvoor middelen vrijmaken per provincie. Het is immers niet haalbaar om één persoon aan te stellen voor heel Vlaanderen. Ik denk dat dat ook het meest efficiënt werkt bij Vlajo.

Mevrouw Sabine Poleyn: U hebt het voorbeeld gegeven van verkeerseducatie. Is er dan iemand van de begeleidingsdienst van de koepels vrijgesteld?

Mevrouw Anne-Lise Cuypers: Hij hangt niet af van de begeleidingsdienst van het vrij onderwijs. Ik dacht dat het veeleer iemand is van het ministerie.

De voorzitter: Hiermee sluiten we de gedachtewisseling. We danken beide sprekers voor hun verhelderende uiteenzetting.

De verslaggever,

Sabine
POLEYN

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK

BIJLAGEN

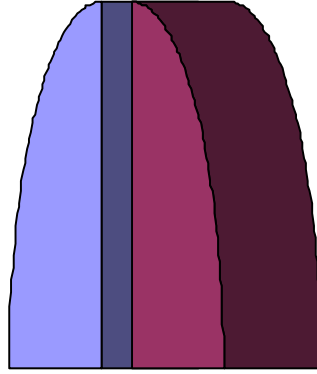
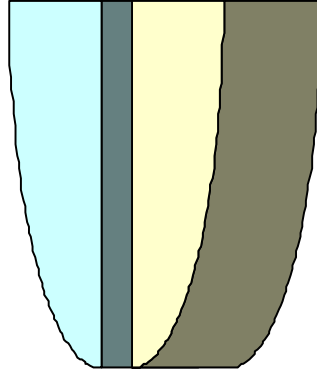
TALENTEN

LEIDERSCHAPSFACITOR

- Besluitvaardigheid
- Coaching capaciteiten
- Marktgerichtheid
- Integreerend vermogen
- Leiderschap
- Netwerken
- Strategisch denken

COMMUNICATIEFACTOR

- Luistervaardigheid
- Mondelinge communicatie-vaardigheden
- Teamgerichtheid

PERFORMANTIEFACTOR

- Commercialiteit
- Doorzettingsvermogen
- Engagement
- Flexibiliteit
- Initiatief
- Realiteitszin
- Resultaatgerichtheid
- Stresbestendigheid
- Verantwoordelijkheidszin
- Artistieke aanleg
- Sportieve aanleg

DENKFACTOR

- Analyseerend vermogen
- Creativiteit
- Kritisch denkvermogen
- Openheid van geest
- Loyaliteit

Vlajo 4D Pedagogisch Plan

INSTRUMENT

Hoger Onderwijs
(18-25 jaar)

Zelfmanagement

Vermogen om met een toekomstvisie en planning een berekend risico te nemen

DOORZETTEN

Small Business Project

Secundair Onderwijs
(17-18 jaar)

Zelfontplooiing

Doorzettingsvermogen en motivatie om iets te bereiken
Zelfontplooiing en geloof in eigen bekwaamheden

MINI-ONDERNEMING

Secundair Onderwijs
(15-16 jaar)

DURVEN

Jieha!

Secundair Onderwijs
(12-14 jaar)

BLIK

Lager Onderwijs
(5-12 jaar)

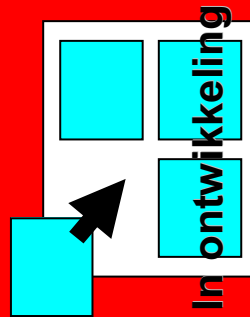
Zelfexploratie

Zelfexploratie door het ontdekken van de omgeving

DOEN

DROMEN

DE DROOMFABRIEK

